

BÀN VỀ CHUẨN ĐÁNH GIÁ CÔNG TRÌNH NGHIÊN CỨU KHOA HỌC CỦA SINH VIÊN

• **ThS. NGUYỄN QUANG GIAO**

Trường Đại học Ngoại ngữ - Đại học Đà Nẵng

Trong những năm qua, Đảng và nhà nước ta đặc biệt quan tâm phát triển khoa học-công nghệ (KH-CN), coi đầu tư cho giáo dục-đào tạo, phát triển KH-CN là quốc sách hàng đầu trong chiến lược phát triển đất nước. Nghị quyết Trung ương 2 khoá VIII, Nghị quyết Đại hội IX của Đảng đã khẳng định các trường đại học (ĐH) phải gắn kết chặt chẽ công tác đào tạo với nghiên cứu khoa học (NCKH), tăng cường hơn nữa công tác NCKH, đặc biệt là nghiên cứu những ngành khoa học mũi nhọn.

Để giải quyết vấn đề trên, các trường ĐH không chỉ dừng lại ở việc truyền thụ tri thức khoa học (KH) cơ bản, KH chuyên ngành, rèn luyện kỹ năng nghề nghiệp cho sinh viên (SV), nhà trường còn có nhiệm vụ tổ chức NCKH cho SV ở những hình thức và mức độ phù hợp.

Tham gia NCKH, một mặt SV củng cố, đào sâu và mở rộng tri thức, kỹ năng đã tích lũy được. Mặt khác tạo cho SV khả năng vận dụng tri thức giải quyết một vấn đề KH, rèn luyện cho SV khả năng phê phán, bác bỏ hay chứng minh một cách KH những quan điểm, luận cứ, thực trạng. Bên cạnh đó, dưới sự hướng dẫn của giảng viên, SV tạo ra sản phẩm KH đầu tay của mình. Sản phẩm NCKH của SV rất đa dạng với nhiều hình thức biểu hiện khác nhau, giá trị khác nhau từ việc xây dựng cơ sở lý luận, hình thành nhận thức mới, kiến thức mới đến các sản phẩm vật chất cụ thể. Do vậy, việc đánh giá chất lượng công trình NCKH của SV là yếu tố quyết định trong triển khai, phát huy hoạt động NCKH của SV.

Tuy nhiên trên thực tế hiện nay, chuẩn đánh giá là vấn đề còn nhiều tranh luận và chưa được giải quyết thấu đáo. Bài viết của chúng tôi trình bày một bộ chuẩn mới về đánh giá công trình NCKH của SV; bộ chuẩn này do chúng tôi đề xuất và đã được thử nghiệm bước đầu tại Trường Đại học ngoại ngữ, Đại học Đà Nẵng (ĐHNĐN).

Trước hết, cần tìm hiểu chuẩn là gì? Theo Alderson, Clapham và Wall (1995), khái niệm chuẩn (standards) có hai nghĩa. Nghĩa thứ nhất

nói về trình độ đạt được (levels of achievement), nghĩa thứ hai là những "nguyên tắc" (principles). Chúng ta nhận thấy hai nghĩa này có sự liên quan lô gíc với nhau, cùng chỉ khái niệm là cơ sở để đánh giá. Chúng tôi xin đưa ra một định nghĩa mang tính thao tác cho mục đích của bài viết này như sau: chuẩn đánh giá công trình NCKH là hệ thống những nguyên tắc nhằm đánh giá trình độ đạt được của sản phẩm NCKH theo các tiêu chí và chuẩn mực so sánh nhất định.

Bàn về vấn đề đánh giá các công trình NCKH, tác giả Vũ Cao Đàm cho rằng: "Về nguyên tắc, bất kì công trình NCKH nào cũng được đánh giá theo bốn loại chỉ tiêu:

- Tính mới trong KH.
- Tính xác thực của các kết quả quan sát hoặc thực nghiệm.

- Tính đúng đắn về phương pháp luận KH.
- Tính ứng dụng." [3, tr157].

Theo quan điểm của tác giả Phạm Viết Vượng thì cách thức và tiêu chí đánh giá hiệu quả của công trình NCKH gồm có:

- Hiệu quả khoa học (thông tin)
- Hiệu quả kinh tế
- Hiệu quả xã hội [11, tr137].

Đối với đề tài NCKH cấp Bộ, kết quả nghiệm thu dựa trên các tiêu chí và chuẩn mực đánh giá sau:

- Mức độ đạt mục tiêu, nội dung và kế hoạch
- Giá trị KH-CN
- Giá trị ứng dụng thực tiễn
- Sản phẩm NC, thông tin KH
- Hiệu quả nghiên cứu
- Chất lượng báo cáo tổng kết đề tài

Nhìn chung, các chuẩn đánh giá công trình NCKH đang được áp dụng hiện nay đa phần tương đối thích hợp trong việc đánh giá chất lượng công trình NCKH nói chung. Việc áp dụng cứng nhắc, rập khuôn các chuẩn được đề cập ở trên đối với công trình NCKH của SV thực sự là rào cản cho việc thúc đẩy phong trào NCKH trong các trường ĐH hiện nay bởi lẽ "không

những SV ĐH mà học sinh ở phổ thông cũng có thể tập dượt NCKH để tự mình tìm ra những điều chưa biết, không cần bận tâm lắm đến việc những điều tìm ra đó có mới đối với nhân loại không”. [7, tr170]. Hơn thế nữa, quan sát thực tế chúng tôi nhận thấy, chưa có sự thống nhất về các tiêu chí đánh giá công trình NCKH của SV ở các cấp: khoa, trường, Bộ. Chuẩn đánh giá còn chung chung, chưa cụ thể và chưa phản ánh được mức độ NCKH của SV. Chuẩn đánh giá công trình NCKH của SV hiện nay thông thường gồm các phần:

- Phần mở đầu (2 điểm) bao gồm: lí do chọn đề tài, đối tượng nghiên cứu, nhiệm vụ NC, phương pháp NC.

- Phần nội dung (6 điểm) bao gồm: cơ sở lí luận, khảo sát; phân tích thực trạng, kết luận.

- Phần hình thức (2 điểm) bao gồm: cấu trúc đề tài, hình thức trình bày.

Như vậy, có mâu thuẫn về các tiêu chí của chuẩn đánh giá hiện nay, cụ thể phần mở đầu đã bao hàm trong phần nội dung, gây khó khăn cho cả SV thực hiện công trình NCKH lẫn việc đánh giá của giảng viên.

Xuất phát từ vị trí, chức năng, đặc thù của NCKH SV trong đào tạo ở ĐH, chúng tôi mạnh dạn đề xuất một bộ chuẩn mới nhằm đánh giá chất lượng công trình NCKH của SV, bao gồm:

- Quy trình đánh giá: đảm bảo tiến hành qua 3 bước: giảng viên, hội đồng khoa học khoa, hội đồng khoa học trường.

- Các tiêu chí đánh giá: bao gồm 11 tiêu chí với số điểm cụ thể cho từng tiêu chí được thể hiện ở bảng sau:

Số TT	Các tiêu chí đánh giá	Điểm tối đa	Điểm đánh giá	Ghi chú
1	Mức độ đạt được mục tiêu nghiên cứu	15		
2	Giá trị ứng dụng	15		
3	Cách tiếp cận và phương pháp nghiên cứu	15		
4	Giá trị khoa học và công nghệ	10		
5	Tính mới	10		
6	Thông tin khoa học	10		
7	Bảo đảm thời gian và kế hoạch nghiên cứu	5		
8	Triển vọng phát triển của công trình nghiên cứu	5		
9	Hiệu quả sử dụng kinh phí thực hiện NCKH	5		
10	Hình thức trình bày báo cáo kết quả nghiên cứu	5		
11	Tính độc đáo của công trình nghiên cứu	5		
	Tổng số điểm	100		

tập dượt NCKH, các tiêu chí đánh giá công trình NCKH của SV được phân thành 03 nhóm tiêu chí:

+ Nhóm tiêu chí rất được đề cao: bao gồm mức độ đạt được mục tiêu nghiên cứu, giá trị ứng dụng, cách tiếp cận và phương pháp nghiên cứu. Đây chính là các tiêu chí thể hiện mức độ hiểu biết của SV về lí luận NCKH và cách vận dụng sự hiểu biết đó vào việc thực hiện một công trình NCKH cụ thể. Điều này sẽ khiến SV tìm hiểu lí luận NCKH một cách cơ bản nhằm trang bị cho bản thân một nền tảng lí thuyết vững chắc. Mặt khác tạo cho SV một tâm lí thoải mái, tập dượt nghiên cứu, khuyến khích đông đảo SV tham gia, tạo nên phong trào NCKH rộng khắp trong SV nhà trường.

+ Nhóm tiêu chí được đề cao: bao gồm giá trị khoa học và công nghệ, tính mới, thông tin KH. Tuy mang tính chất tập dượt nghiên cứu, nhưng các tiêu chí của nhóm này tập cho SV bước đầu vận dụng một cách tổng hợp những tri thức tổng hợp để tiến hành hoạt động nhận thức có tính chất NC, dần hình thành những phẩm chất cơ bản của nhà NC. Hơn thế nữa, tạo cho SV làm quen với các tiêu chí bắt buộc trong việc đánh giá, nghiệm thu một công trình NCKH nói chung.

+ Nhóm tiêu chí ít được đề cao: bao gồm bảo đảm thời gian và kế hoạch nghiên cứu, triển vọng phát triển của công trình nghiên cứu, hiệu quả sử dụng kinh phí thực hiện NCKH, hình thức trình bày báo cáo kết quả nghiên cứu, tính độc đáo của công trình nghiên cứu. Trên thực tế rất

ít công trình NCKH của SV có triển vọng phát triển và tính độc đáo không cao. Hơn thế nữa, chế độ hỗ trợ kinh phí NCKH cho SV còn hạn chế. Vì vậy, các tiêu chí thuộc nhóm này chủ yếu mang tính chất định hướng cho SV trong quá trình NC. Hơn thế nữa việc xây dựng đầy đủ các tiêu chí

Với quan niệm NCKH của SV thực sự là việc

sẽ giúp SV có một cách nhìn toàn diện về chất

lượng một công trình NCKH của SV.

- Về thang điểm đánh giá: bao gồm 5 thang: Xuất sắc (90-100đ), tốt (80-89đ), khá (65-79đ), đạt (50-64đ), không đạt < 50 đ.

- Về quan điểm đánh giá:

+ Khách quan: bảo đảm tính khách quan là một yêu cầu cơ bản của mọi hoạt động đánh giá đặc biệt là trong lĩnh vực NCKH. Yêu cầu khách quan cần được thực hiện trong suốt quá trình đánh giá từ xác định mục đích, yêu cầu, quy trình và phương pháp đánh giá, hệ thống tiêu chí .v.v nhằm phản ánh trung thực, bảo đảm các kết quả, giá trị nghiên cứu không bị chi phối bởi định kiến chủ quan của người đánh giá.

+ Toàn diện: hoạt động NCKH của SV là những hoạt động trí tuệ đặc thù được thực hiện bởi cá nhân hoặc một nhóm SV trong môi trường và điều kiện nghiên cứu nhất định nên việc đánh giá nghiên cứu cần được xem xét một cách toàn diện mọi mặt, các nhân tố khách quan hoặc chủ quan tác động và ảnh hưởng trong quá trình nghiên cứu. Các kết quả và giá trị nghiên cứu cũng cần được đánh giá toàn diện về mặt khoa học, thông tin, góp phần phục vụ học tập và nghiên cứu...

+ Khoa học: các hoạt động, công trình NCKH của SV hướng tới phát hiện những cái mới khách quan và bằng các phương pháp NCKH phù hợp với tính chất, loại hình, các nhiệm vụ và nội dung nghiên cứu nên trong đánh giá cần đảm bảo tính KH cả về quan điểm, phương pháp, quy trình, công cụ đánh giá. Có như vậy chất lượng của các công trình và hoạt động NCKH của SV mới thực sự có ý nghĩa.

+ Thực tiễn: các hoạt động, công trình NCKH của SV thực hiện trong những bối cảnh, môi trường, điều kiện học tập và nghiên cứu của SV, chịu sự tác động và chi phối của các yếu tố bên trong và bên ngoài. Vì vậy, khi đánh giá cần vận dụng những quan điểm lịch sử và biện chứng để đảm bảo tính chân thực và phù hợp.

Nhằm kiểm tra tính khả thi của chuẩn đánh giá công trình NCKH của SV, chúng tôi đã tiến hành thử nghiệm trong việc đánh giá 300 công trình NCKH SV, bài tập lớn, khoá luận, bài tập NCKH GD của SV trường Đại học Ngoại ngữ-ĐHĐN năm học 2004-2005. Tiếp đến chúng tôi tiến hành khảo sát ý kiến của 100 giảng viên trường Đại học Ngoại ngữ-ĐHĐN về tính khả thi của chuẩn đánh giá công trình NCKH của SV với kết quả khảo sát thể hiện ở bảng sau:

Số TT	Các tiêu chí đánh giá	Kết quả khảo sát (%)
1	Mức độ đạt được mục tiêu nghiên cứu	95,75
2	Giá trị ứng dụng	94,5
3	Cách tiếp cận và phương pháp nghiên cứu	91,25
4	Giá trị khoa học và công nghệ	89,25
5	Tính mới	85,75
6	Thông tin khoa học	80,5
7	Bảo đảm thời gian và kế hoạch nghiên cứu	76,25
8	Triển vọng phát triển của công trình nghiên cứu	72,5
9	Hiệu quả sử dụng kinh phí thực hiện NCKH	70,25
10	Hình thức trình bày báo cáo kết quả nghiên cứu	69,5
11	Tính độc đáo của công trình nghiên cứu	64,25

Theo kết quả khảo sát, chúng tôi nhận thấy:

- Nhóm tiêu chí rất được đề cao: bao gồm mức độ đạt được mục tiêu nghiên cứu, giá trị ứng dụng, cách tiếp cận và phương pháp nghiên cứu được đánh giá rất cao (từ 91,25% đến 95,75%). Các ý kiến khảo sát đều nhất trí đây là nhóm tiêu chí quan trọng, khả thi trong đánh giá công trình NCKH của SV với tính chất tập dượt NC.

- Nhóm tiêu chí được đề cao: bao gồm các tiêu chí: giá trị khoa học và công nghệ, tính mới, thông tin KH được đánh giá cao (từ 80,5% đến 89,25%). Các ý kiến khảo sát nhất trí với việc áp dụng các tiêu chí này với mục đích tập cho SV bước đầu khả năng vận dụng tổng hợp tri thức nhằm giải quyết vấn đề thực tiễn đặt ra, dần hình thành các phẩm chất của nhà NC.

- Nhóm tiêu chí ít được đề cao: bao gồm bảo đảm thời gian và kế hoạch nghiên cứu, triển vọng phát triển của công trình nghiên cứu, hiệu quả sử dụng kinh phí thực hiện NCKH, hình thức trình bày báo cáo kết quả nghiên cứu, tính độc đáo của công trình nghiên cứu được đánh giá ở mức trung bình khá (từ 64,25% đến 76,25%). Các ý kiến khảo sát cho rằng không nên quá chú trọng vào nhóm tiêu chí này trong việc đánh giá công trình NCKH của SV. Việc xây dựng các tiêu chí chủ yếu mang tính chất định hướng cho SV về chất lượng công trình NCKH nói chung.

Nhìn chung, các ý kiến khảo sát đánh giá tính khả thi cho kết quả tốt (từ 64,25% đến 95,75%) và phù hợp với các tiêu chí đánh giá công trình NCKH của SV do chúng tôi đề xuất. Vì vậy, việc áp dụng chuẩn trên trong việc đánh giá công trình NCKH của SV là khả thi và có tác dụng động viên, khuyến khích SV tham gia NCKH.

NCKH là bản chất của đào tạo đại học, là một trong những biện pháp chủ yếu để nâng cao

(Xem tiếp trang 32)